

Професійний розвиток педагогів: теоретичний аспект

Ключові слова: розвиток вчителя, професійний розвиток, професійне становлення, моделі професійного розвитку.

Тематика професійного розвитку педагогів завжди була предметом досліджень науковців. До таких можна віднести Дж. Д'юї, Е. Ліндемана, М.Ноулз, П.Джарвіс, Дж. Равен, а також вітчизняних науковців, таких, як В. Адольф, І. Зимня, І. Єрмаков, В. Мельник, О. Огієнко, І. Підласий, О. Савченко Л. Ніколенко, Н. Протасова та інші. Сучасний етап розвитку суспільства зумовлює зміни підходів до професійного розвитку особистості. Та перш ніж аналізувати ці підходи, варто з'ясувати, що мають на увазі науковці, під поняттям «професійний розвиток». Варто зазначити, що для позначення професійного розвитку вчителя і педагогічній літературі використовуються різні терміни, зокрема, розвиток вчителя (teacher development), розвиток кар'єри (career development), розвиток персоналу (staff development), розвиток людських ресурсів (human resource development), професійний розвиток (professional development), неперервна освіта (continuing education), освіта впродовж життя (lifelong learning), професійне становлення та інші. Розглянемо найбільш влучні, на наш погляд, точки зору. Англійський дослідник А. Глетсорт професійним розвитком "розвиток особистості вчителя у професійному контексті на основі накопичення досвіду та систематичного аналізу власної педагогічної діяльності" [1]; а Дж. Шіренс професійним розвитком вважає неперервний процес, що охоплює такі складові: початкову підготовку, введення у професію та постійне вдосконалення особистісних, соціальних і професійних компетентностей педагога [2]; тоді як С.Дей за професійний розвиток приймає увесь набутий навчальний досвід, а також усвідомлені та сплановані дії, які забезпечать пряму чи опосередковану користь учителю, групі вчителів або школі в цілому, що в результаті підвищить якість шкільної освіти. Це – процес, у ході якого

педагог самостійно або разом зі своїми колегами переглядає, оновлює, розширяє свої зобов'язання щодо моральної мети викладання, а також критично розвиває знання, уміння, професійне мислення, планування і практику роботи з дітьми, молоддю й колегами на кожному етапі свого професійного життя [3]; Р. Болам вважає, що постійний професійний розвиток (CPD) можна визначити як "будь-яку професійну діяльність, якою займаються вчителі і яка підвищує їхні знання та вміння і дозволяє їм обирати своє ставлення та підходи з метою покращення якості процесу викладання та навчання" [4]. Він же пропонує ідентифікувати дев'ять моделей професійного розвитку, до яких відносить:

- *модель навчання* (навчання здійснюється зовнішнім експертом);
- *модель оцінювання* (програма навчання оцінюється викладачами);
- *модель дефіциту* (визначаються індивідуальні слабкі місця вчителя);
- *каскадна модель* (окремі вчителі відвідують навчальні заходи, а потім поширюють інформацію серед інших працівників);
- *модель стандартів* (проводиться підвищення рівня викладання до визначених стандартів);
- *модель коучинга / наставництва* (одностороння або взаємна підтримка двох вчителів);
- *модель спільної практики* (груповий коучинг / наставництво);
- *модель дослідження дій* (вчителі проводять дослідження в рамках власного навчального закладу);
- *трансформаційна модель* (нетипова модель, розроблена для забезпечення умов, необхідних для трансформативної практики).

Вчителі чи школи можуть обрати будь-який з цих підходів. Обрана модель у кожній ситуації повинна ґрунтуватися на конкретній вимозі.

Список літератури

1. Glatthorn, A. Teacher development / A. Glatthorn // International encyclopedia of teaching and teacher education ; ed. L. Anderson. – London : Pergamon Press, 1995. – P. 41–45.
2. Scheerens, J. Teachers' professional development. Europe in international comparison. An analysis of teachers' professional development based on the OECD's Teaching and Learning International Survey (TALIS) / J. Scheerens. – Luxembourg : Office for Official Publications of the European Union, 2010. – 204 p.
3. Day, S. Developing Teachers : The Challenge of Lifelong Learning / S. Day. – London : Falmer Press, 1999. – 239 p.
4. Bolam, R. (1993). Recent developments and emerging issues. In Williams, M. & Bolam, R. (eds.) The Continuing Professional Development of Teachers. Papers presented for the General Teaching Council (pp. 17-41) London: Department for Education and Skills